

Akciju sabiedrība "Sadales tīkls"
Vienotais reģ. Nr. 40003857687
Šmerļa iela 1, Rīga, LV-1160, Latvija
Tālr. (+371) 67727403, www.sadalestikls.lv, st@sadalestikls.lv

Rīgā

Datumu skatīt dokumenta paraksta laika zīmogā.
Nr. 30VD00-19/716

Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisija
Skanstes iela 25
Rīga, LV-1013
Latvija

Par konsultāciju dokumentu par tarifu metodiku

AS "Sadales tīkls" ir iepazinusies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk - Regulators) publicēto 23.04.2026. konsultāciju dokumentu par grozījumiem Regulatora 2022. gada 28. novembra lēmumā Nr. 1/41 "Elektroenerģijas sadales sistēmas pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika" (turpmāk - Metodika) un sniedz savus komentārus un priekšlikumus par sagatavoto lēmuma projektu, lai precizētu grozīto un citu Metodikas normu piemērošanas jautājumus.

1) Priekšlikums par grozījumiem Metodikas 9.punktā.

Ņemot vērā, ka ar grozījumiem Elektroenerģijas tirgus likumā elektroenerģijas uzkrātuves ir tikušas nodalītas no ražošanas objektiem, turklāt ieviešot jaunu sistēmas dalībnieka lomu – elektroenerģijas uzkrātuves operators, ierosinām 9.punktā redakcionāli paredzēt to, ka elektroenerģijas sadales sistēmai elektroenerģija var tikt pievadīta ne tikai no elektroenerģijas ražotājiem, bet arī no elektroenerģijas uzkrātuvju pieslēgumiem. Ierosinām 9.punkta redakcijā vārdus "elektroenerģijas ražotāju" aizstāt ar vārdiem "elektroenerģijas ražotāju un elektroenerģijas uzkrātuvju operatoru", kā arī vārdu "saražotais" aizstāt ar vārdiem elektroenerģijas tirgus likumā izmantoto jēdzienu "sadales sistēmai pievadītais".

2) Iebildums par lēmuma projektā piedāvāto Metodikas 24.2 punkta redakciju.

No piedāvātās punkta redakcijas un konsultāciju dokumentā sniegtās informācijas nav saprotams, uz kādām tieši komunikācijas un sabiedrības informēšanas izmaksām (darbībām) būtu attiecināms paredzētais 0,2% ierobežojums. Ar ārējiem tiesību aktiem sistēmas operatoram ir noteikts pienākums informēt, brīdināt, paziņot, publicēt un sniegt informāciju sistēmas lietotājiem, zemes īpašniekiem, tirgus un sistēmas dalībniekiem par dažādiem notikumiem (atslēgumiem, plānotajiem objektu ekspluatācijas un ierīkošanas darbiem) un plāniem (tarifu projektu izstrāde, plānotās investīcijas) un statistiskajiem datiem (pieejamās jaudas, pieslēgtās jaudas, vidējie patēriņi u.t.t.). Tajā skaitā tiek veikta sabiedrības, it īpaši bērnu, izglītošana par elektrodrošības jautājumiem un drošu uzvedību elektroietaišu tuvumā, par rīcību elektriskā apdraudējuma situācijās, par elektroietaišu drošu un atbilstošu ekspluatāciju. Sabiedrības informētība ir būtiski svarīga sistēmas drošas un nepārtrauktas darbības nodrošināšanai. Informācijas nodrošināšana un publicēšana nenoliedzami rada objektīvas izmaksas, turklāt ar normatīvajiem aktiem noteiktās un komunicējamās informācijas apjoms ir nepārtraukti pieaugošs. Tāpat no Regulatora noteiktajiem normatīvajiem aktiem izriet pienākums sistēmas operatoram apzināt sistēmas lietotāju nākotnes vajadzības. Šo informāciju nav iespējams iegūt bez komunikācijas aktivitātēm, bez iesaistes informācijas kampaņās, konferencēs, bez tirgus izpētes.

AS "Sadales tīkls" ieskatā uzņēmuma īstenotās komunikācijas aktivitātes ir tieši vērstas uz plašāku sabiedrības vispārējo labumu, kuru neviens cits elektroenerģijas sistēmas dalībnieks neīstenotu. Vērtējot jautājumu no vispārējās sabiedrības ieguvuma viedokļa, mērķtiecīgas un sistemātiskas komunikācijas aktivitātes rada būtiski augstāku vispārējo ieguvumu, nekā faktiskās izmaksas. Piemēram, sistemātiski, nevis kampaņveidīgi, sabiedrībai skaidrojot elektrodrošības jautājumus tiek samazināts elektrotraumu gadījumu skaits, tiek mazināta iespēja letāliem gadījumiem, kā arī neatbilstoši uzturētu elektrotīklu radīto ekonomisko zaudējumu apmērs. AS "Sadales tīkls" uzsver, ka Regulators dažādos formātos ir paudis vispārējo nostāju, ka sabiedrības informēšanai ir jāvelta lielāka uzmanība.

No Regulatora piedāvātajiem grozījumiem nav saprotams komunikācijas un sabiedrības informēšanas darbību tvērums un mērķis, ko tieši Regulators vēlas ierobežot un sasniegt ar piedāvāto normu. AS "Sadales tīkls" ieskatā noteikt statiskus izmaksu ierobežojumus, nevērtējot faktisko līdzekļu izlietojumu un vispārējo sabiedrisko ieguvumu ir nepamatoti. Uzskatām, ka, ja Regulatora ieskatā šīs izmaksas ir pārmērīgas, tad ir būtiski izvērtēt faktisko līdzekļu izmantošanu. Lūdzam Regulatoru sniegt papildu skaidrojumu vai precizēt piedāvāto 24.2 punkta redakciju.

- 3) Iebildums par lēmuma projektā piedāvāto Metodikas 24.3 punkta redakciju.

Kontekstā ar konsultāciju dokumentā sniegto paskaidrojumu par ārpakalpojuma izmaksu vērtēšanu, nav izprotama Regulatora ārpakalpojumu izmaksu vērtēšanas vadlīniju piemērošana tarifa projekta izstrādes procesā. Sistēmas operatoram nav iebildumu par to, ka Regulatoram būtu jābūt pieejamai pilnai informācijai par visām sistēmas operatora izmaksām, lai varētu izvērtēt to pamatotību, tomēr to nav iespējams nodrošināt konsultāciju dokumentā aprakstītajā veidā un laikā, proti, tarifu projekta iesniegšana brīdī nav iespējams iesniegt izmaksas pamatojošos dokumentus par iepērkamajiem ārpakalpojumiem, kas pārsniedz 0,1% no vidējām ekspluatācijas izmaksām, jo nepieciešamie ārpakalpojumi lielā mērā vēl tikai tiks iepirkti nākotnē jaunā regulatīvā perioda laikā, turklāt to summas var svārstīties. Ārpakalpojumā tiek nodota liela daļa no sistēmas operatora darbības nodrošināšanai nepieciešamajām funkcijām, t.sk. jaunu pieslēgumu projektēšana un izbūve, elektrotīkla izbūves un pārbūves darbu projektēšana un izbūve, atsevišķos gadījumos elektrotīkla uzturēšanas darbi (t.sk. elektrolīniju trašu tīrīšana), IT, grāmatvedības u.c. pakalpojumi. Tarifa projekta izstrādes brīdī operators balstās uz prognozējamām izmaksām, kas attiecīgo operatora funkciju izpildei būs nepieciešamas regulatīvā perioda laikā. Tarifu projekta iesniegšanas brīdī nepieciešamie ārpakalpojumi nav iepirkti visam nākošajam regulatīvajam periodam, tie tiks iepirkti regulatīvā perioda laikā, tekošajiem līgumiem beidzoties, parādoties jaunām pamatotām vajadzībām un ierīkojamiem sistēmas objektiem u.tml. gadījumos. Izmaksu pamatojošos dokumentus iespējams iesniegt tikai par jau faktiski veiktiem darījumiem, bet tarifu projekts tiek veidots uz operatora izmaksu prognozēm. Izmaksu pamatojošos dokumentus par no jauna iepirktajiem ārpakalpojumiem, kas atbilst Regulatora noteiktajiem kritērijiem, ierobežotā apmērā būtu iespējams iesniegt katra tekošā regulatīvā perioda laikā. Ņemot vērā, ka, piemēram, ārpakalpojumā iepirkto būvniecības pakalpojumu ikgadējais apjoms pārsniedz vairākus tūkstošus atsevišķu objektu (piemēram būvdarbu iepirkumi, katram veicot pakalpojuma sniedzēju iepirkumu), būt nepieciešamas ļoti precīzi noteikt par kādiem tieši ārpakalpojumu iepirkumiem, kāda tieši izmaksas pamatojošā dokumentācija un kādā kārtībā būtu iesniedzama Regulatoram, lai jaunā prasība neradītu nepamatotu un lieku administratīvu slogu gan sistēmas operatoram, gan Regulatoram. Lai gan sistēmas operatoram nav informācijas par Regulatora vadlīniju saturu, pirmšķietami secināms, ka piedāvātā Metodikas 24.3 punkta redakcija nekādā veidā nerisina konsultāciju dokumentā aprakstīto problemātiku, ka "sistēmas operatoriem ir apgrūtināši savlaicīgi plānot ārpakalpojumu izmaksu apmēru, kas būtu ietverams ar tarifu sedzamajās izmaksās". Papildus nepieciešams Regulatora skaidrojums par to, kā būtu izprotams formulējums "ārpakalpojums, kura izmaksas pārsniedz 0.1%" – vai tas ir domāts katrs atsevišķs jebkura ārpakalpojuma iepirkuma darījums (piemēram, katrs atsevišķs trases tīrīšanas vai būvobjekta līgums, kas pārsniedz noteikto izmaksu sliekšni), vai tās ir ārpakalpojuma kopējās izmaksas (piemēram, visu trašu tīrīšanas izdevumu kopējās izmaksas)? Tāpat nepieciešams izvērtēt, vai, piemēram, kapitālieguldījumu projektu kontekstā (kas tiek iepirkti ārpakalpojumā) netiek radīts dubults administratīvs slogs, jo attiecīgo projektu īstenošanas uzraudzība jau tiek veikta ar 10 gadu attīstības plāna ikgadējās izpildes informācijas iesniegšanu Regulatoram.

- 4) Iebildums par grozījumiem Metodikas 26.5 apakšpunktā.

Sistēmas operators nepiekrīt Regulatora piedāvātajam risinājumam par 26.5. apakšpunkta papildināšanu ar atsauci uz Regulatora apstiprinātu elektroenerģijas sadales sistēmas 10 gadu attīstības plānu. Attīstības plānā ir norādīta tā brīža faktiskā informācija un nākotnes prognoze par pārvades sistēmas jaudām. Attīstības plāns ir plānošanas dokuments, kurā sistēmas operators iezīmē plānoto sistēmas attīstību, ņemot vērā konkrētā brīdī esošo situāciju mikroekonomiskajā, makroekonomiskajā un ģeopolitiskajā līmenī, tomēr tajā paredzēto plānu īstenošanu ietekmē dažādi objektīvie un subjektīvie apstākļi, savukārt regulatīvā rēķina aprēķins (it īpaši atbilstoši Metodikas 26.punktam aprēķināmās izmaksas) atspoguļo izmaksu starpību starp tarifu projektā plānotajām un faktiskajām izmaksām (faktiski uzstādītajām un apmaksātajām pārvades sistēmas jaudām). Apstākļus, kādēļ faktiskās jaudas ir atšķirīgas no tarifu projektā plānotajām sistēmas operators var izskaidrot un pamatot Regulatoram, iesniedzot regulatīvā rēķina aprēķinu. Nav saskatāms objektīvs pamatojums, kādēļ Regulators nevarētu pieņemt lēmumu pamatojoties uz sistēmas operatora sniegto skaidrojumu par uzstādīto pārvades jaudu novirzi un kādēļ Metodikā būtu nepieciešama atauce uz apstiprināto attīstības plānu, kas pēc būtības ir dokuments, kas atspoguļo jau iepriekšēju Regulatora lēmumu apstiprinātu lēmumu. Uzstādīto pārvades jaudu izmaiņas ir atkarīgas no dažādiem ārējiem faktoriem – no lietotāju pieprasījumiem un vajadzībām, no transformatoru piegāžu grafika, arī no pieejamā ārējā finansējuma pārvades jaudu palielināšanai. Esošajā Metodikas 26.5. apakšpunktā ir neobjektīvs ierobežojums, kas paredz ka plānoto un faktisko pārvades sistēmas pakalpojumu izmaksu aprēķinā sadales sistēmas operators nedrīkst izmantot lielāku jaudas apmēru, nekā bija plānots tarifu projektā. Tā rezultātā sistēmas operators regulatīvā rēķina aprēķinā šādas īstas un faktiski esošas papildu izmaksas nevar atzīt par pamatotām izmaksām. Uzturot šādu nosacījumu Metodikas 26.5. punktā, Regulators šķietami neredz ārējos faktiskos apstākļus un valsts enerģētikas stratēģijas virzienus – ir paredzēta tautsaimniecības elektrifikācija, tā jau faktiski notiek un palielinās sadalītās enerģijas apjomi un pieprasītās pieslēgumu jaudas apjomi, ir saņemts Eiropas Savienības finansējums uzstādītās pārvades sistēmas jaudas palielināšanai, kas izmantojams noteiktā laika posmā, un ir paredzēts 110 kV transformatoru jaudu palielināšanai, kas ir kritiski nepieciešamas elektroenerģijas sistēmas darbības stiprināšanai, jaunu rūpniecisku uzņēmumu ienākšanai un esošo attīstībai, kā arī nepieciešamas lieljaudas uzlādes punktu attīstībai transporta sektora elektrifikācijas mērķu kontekstā. Šie ir objektīvi apstākļi, kuru dēļ straujāk palielinās AS "Sadales tīkls" uzstādītās pārvades sistēmas jaudas nekā tas bija paredzēts iesniedzot tarifu projektu. Aicinām svītrot no 26.5. apakšpunkta ierobežojošo nosacījumu un aicinām neveidot sasaisti ar apstiprināto attīstības plānu, kas katru reizi iesniedzot regulatīvo rēķinu būs jau vismaz 1 gadu veca informācija un neatspoguļos aktuālo situāciju attiecībā uz uzstādītajām pārvades sistēmas jaudām.

Ierosinām izteikt 26.5. apakšpunktu šādā redakcijā:

"26.5. starpību starp faktiskajām (prognozētajām) un plānotajām vai paredzamajām (ja iepriekšējā tarifu periodā ir pārskatītas plānotās izmaksas) pārvades sistēmas pakalpojumu izmaksām, ko nosaka, summējot faktisko starpību par noslēgtajiem mēnešiem attiecīgajā tarifu periodā un prognozēto starpību aprēķina veikšanas brīdī, par pārējiem attiecīgā tarifu perioda mēnešiem. Sistēmas operators pamato izmaksu starpības rašanās iemeslus."

5) Priekšlikums par grozījumiem Metodikas 29.2. apakšpunktā

Regulatora piedāvātie papildinājumi punkta redakcijā paredz to, ka noteiktu ārēju apstākļu gadījumā sistēmas operators pozitīvu regulatīvā rēķina uzkrājumu varētu neattiecināt pilnā apmērā uz nākamo tarifu periodu, tomēr no redakcijas izriet, ka tas būtu attiecināms vismaz daļēji apmērā, atļautos ieņēmumus pārskatot vismaz par 0.01 EUR. Sistēmas operators aicina precizēt piedāvāto redakciju, lai paredzētu arī tiesības sistēmas operatoram neveikt pozitīvā regulatīvā rēķina attiecināšanu uz nākamo tarifu periodu un nemainīt atļautos ieņēmumus, lai pozitīvu regulatīvā rēķina uzkrājumu izmantotu tarifa stabilizēšanai nākamajos periodos.

Vienlaikus sistēmas operators vērs Regulatora uzmanību uz to, ka Metodikas 29.punktā noteiktais viena procenta sliekšnis ir pārāk zems sliekšnis pozitīvā regulatīvā rēķina obligātās attiecināšanas pienākuma noteikšanai. Šāda sākumsliekšņa vērtība ir pārāk tuva dabiskai ieņēmumu svārstībai elektrifikācijas procesā un viena procenta liela regulatīvā rēķina attiecināšana atstāj praktiski nenozīmīgu ietekmi uz tarifu vērtībām. Piemēram, 1% regulatīvā rēķina ietekmē vienas no tīkla pievadītās kWh cena lietotājiem mainītos par 0.0004 EUR, jeb tipiskam mājsaimniecības lietotājam ar 100kWh patēriņu - par 4 centiem. Šo sliekšni paceļot uz 3%, ietekme uz šādiem lietotājiem būtu 12 centi. Elektrificētām mājsaimniecībām, kuru patēriņš būtu 1000kWh mēnesī, izmaksu atšķirība būtu no 40 centiem uz leiro un 20 centiem. Savukārt kopējās ieņēmumu svārstības operatora pusē mainītos no 2.4 milj.EUR uz 7.2milj EUR, kas kā rāda esošais regulatīvais periods, ir līdzvērtīga ar izmaksu svārstībām vai patēriņa izmaiņu prognožu un fakta atšķirībām.

Savukārt no procesa viedokļa arī faktiski nebūtiskas tarifu vērtību izmaiņas operatoram un iesaistītajām institūcijām prasa atsevišķu komunikācijas plānu (papildus izmaksas), savukārt lietotājiem tas rada papildus nenoteiktību attiecībā uz apmēru kādā šīs izmaiņas tos ietekmēs. 1% regulatīvā rēķina apmēra gadījumā sabiedrības ieguvums vēstījums par to, ka tarifi saglabājas nemainīgi būtu vērtējams augstāk kā vēstījums, ka tarifi kārtējo reizi mainās, pat ja faktiskā ietekme tiem nebūs jūtama. Sistēmas operatora ieskatā sākumsliekšnis būtu paaugstināms līdz vismaz 3%, lai tas radītu lietotājiem faktiski saskatāmu ietekmi uz tarifa vērtībām. Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus, ierosinām izteikt 29.2 apakšpunktu šādā redakcijā:

"29.2. ja regulatīvā rēķina atlikums ir pozitīvs, sadales sistēmas operatoram ir pienākums attiecināt regulatīvā rēķina atlikumu uz nākamo tarifu periodu un samazināt šīs metodikas 53. un 54.punktā noteiktos nākamā tarifu perioda plānotos ieņēmumus, ja regulatīvā rēķina atlikums pārsniedz trīs procentus no tarifu perioda plānotajām ekspluatācijas izmaksām. Ja ir notikušas tiesiskā regulējuma izmaiņas, kas rada būtisku izmaksu pieaugumu nākamajā regulatīvajā periodā, sistēmas operators, lai novērstu tarifu svārstības nākamajos tarifu periodos un nākamajā regulatīvajā periodā, var neattiecināt pozitīvo regulatīvā rēķina atlikumu vai attiecināt to nepilnā apmērā uz nākamo tarifu periodu, iesniedzot regulatoram pamatojumu;"

6) Priekšlikums par grozījumu metodikas 35.punktā.

Piedāvājam vārdus "iesniedzot tarifu projektu" aizstāt ar vārdiem "aprēķinot diferencētos tarifus", lai pieturētos pie vienveidīgas terminoloģijas Metodikas ietvaros.

7) Priekšlikums par lēmuma projektā piedāvāto Metodikas 52.1 punkta redakciju.

Sistēmas operatora ieskatā Metodikas papildināšana ar jaunu 52.1 punktu var radīt neskaidrības metodikas piemērošanas procesā, jo Metodika saturēs savstarpēji pretrunīgas normas 46. un 52.1 punktā. Sistēmas operatora ieskatā atbilstošāk būtu veikt papildinājumus Metodikas 46.punktā. Ierosinām no lēmuma projekta svītrot 52.1 punktu, bet tā vietā veikt grozījumus 46.punktā, izsakot to šādā redakcijā:

"46. Sadales sistēmas operatoram, kura sistēmai ir pieslēgti vairāk par simt tūkstošiem lietotāju, atļautos ieņēmumus pa sprieguma pakāpēm nosaka saskaņā ar šīs metodikas 47. līdz 52.punktā minēto, ja vien nav paredzējis izmantot citu fiksētās un mainīgās daļas attiecību, iesniedzot regulatoram pamatojumu kopā ar tarifu aprēķiniem. Ja sadales sistēmas operatora sistēmā atļautās ražošanas jauda ir vismaz trīs procenti no visas atļautās jaudas, sadales sistēmas operators atļautos ieņēmumus pa sprieguma pakāpēm var noteikt saskaņā ar šīs metodikas 47. līdz 49.punktā minēto."

8) Iebildums par lēmuma projektā piedāvāto Metodikas 56.3 punkta redakciju.

Sistēmas operatora komentāri pamatā jau sniegti pie komentāra par lēmuma projektā piedāvāto Metodikas 24.3 punkta redakciju. Tarifa projekta iesniegšanas brīdī nav iespējams iesniegt izmaksu pamatojošos dokumentus par pakalpojumiem, kas vēl nav iegādāti. Tarifa projekts tiek balstīts uz sistēmas operatora izmaksu prognozēm, bet faktiski liela daļa no ārpalpojumiem tiks iepirkti regulatīvā perioda gaitā atbilstoši faktiskajai vajadzībai. Līdz ar to tarifa projekta iesniegšanas brīdī ir iespējams novērtēt tikai prognozes, bet faktiskās izmaksas un izmaksas pamatojošos dokumentus būs iespējams nodrošināt, kad attiecīgie pakalpojumi tiks iegādāti.

9) Priekšlikums par Metodikas 17.1 punkta redakciju.

Metodikas 17.1 punkta otrajā teikumā ir noteikts, ka atsevišķa komercdarbības veida izmaksu uzskaitē saskaņojama saskaņā ar Metodikas 6.punktu, t.i. pirms tarifu projekta iesniegšanas. Sistēmas operators aicina no 17.1 punkta svītrot atsauci uz 6.punktu, tā vietā nosakot pienākumu saskaņot izmaksu uzskaiti ar Regulatoru. Praksē tas varētu darboties tā, ka iepriekšējā kalendārā gadā (piemēram, kopā ar regulatīvā rēķina iesniegšanas procesu) sistēmas operators ar Regulatoru saskaņo atsevišķa komercdarbības veida izmaksu uzskaiti, kuru sāk piemērot ar nākamo kalendāro gadu un turpmāk. Izmaiņu gadījumā izmaksu uzskaitē atkārtoti būtu saskaņojama tādā pašā kārtībā. Šo priekšlikumu pamatojam ar to, ka tarifa projekta iesniegšanas brīdī nav pilnībā zināms, kādi papildu komercdarbības veidi tiks attīstīti regulatīvā perioda ietvaros, kā arī var mainīties no citiem komercdarbības veidiem gūto ieņēmumu apjoms. Ir nepieciešama elastīgāka pieeja sistēmas operatora jaunu komercdarbības veidu attīstībai, pieļaujot izmaksu uzskaiti saskaņot arī tekošā regulatīvā perioda laikā. Priekšlikums – Metodikās 17.1 punktā vārdus un skaitli "*saskaņā ar šīs metodikas 6.punktu*" aizstāt ar vārdiem "*ar regulatoru*".

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.

Izpilddirektors

Tehniskais direktors